[א]בחדשה חדשה בין לר' ישמעאל בין לר' עקיבא [ב]משמשי עבודת כוכבים הן ומשמשי עבודת כוכבים [ג]אינן אסורין עד שיעבדו איבעית אימא דפסק ביה גוואה לעבודת כוכבים ואיבעית אימא בישנה שליבנה באור אתמר השוחט בסכין של עובדי כוכבים רב אמר קולף ורבה בר בר חנה אמר [ד]מדיח לימא בהא קמיפלגי דמר סבר בית השחיטה (א) צונן ומר סבר בית השחיטה רותח לא דכ"ע בית השחיטה רותח הוא מאן דאמר קולף שפיר ומאן דאמר מדיח איידי דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי איכא דאמרי דכ"ע בית השחיטה צונן מאן דאמר מדיח שפיר מאן דאמר קולף אגב דוחקא דסכינא בלע סכין טריפה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בחמין וחד אמר בצונן [ד]והלכתא אפילו בצונן ואי איכא בליתא דפרסא למיכפריה לא צריך ולמאן דאמר בחמין מ"ט משום דקא בלעה איסורא דהיתירא נמי בלעה אבר מן החי אימת בלעה לכי חיימא אימת קא חיימא לכי גמרה שחיטה [ה]ההיא שעתא היתירא הוה: אמר רב יהודה אמר רב [ו]הטבח צריך [ז]שלשה סכינין אחת ששוחט בה [ח]ואחד שמחתך בה בשר [ט]ואחד שמחתך בה חלבים וליתקן ליה חדא וליחתוך בה בשר והדר ליחתוך בה חלבים גזירה שמא יחתוך חלבים ואחר כך בשר השתא נמי מיחלף ליה כיון דאצרכינהו תרי אית ליה היכרא וא"ר יהודה אמר רב [ו]הטבח צריך שני כלים של מים אחד שמדיח בו בשר ואחד שמדיח בו חלבים וניתקן ליה חדא ונדיח בו בשר והדר נדיח בו חלבים גזירה שמא ידיח חלבים ואח"כ בשר השתא נמי מיחלפי ליה כיון דאצרכיניה תרתי אית ליה היכרא אמר אמימר משמיה דרב פפא [י]לא ליסחוף איניש כפלי עילוי בישרא דדאיב תרבא ובלע בישרא אי הכי כי [כ]תריצי נמי דאיב תרבא ובלע בישרא קרמא מפסיק מתחאי אי הכי

מעילאי

כחדשה. שלא נתכו בה מעולם: **חדשה.** אמאי מיתסרא משום עבודת כוכבים דהא האי סכין לאו עבודת כוכבים עצמה היא אלא משמשי עבודת כוכבים ובין לרבי ישמעאל ובין לר"ע דפליגי בפרק רבי ישמעאל (ע"ז נא:) בעבודת כוכבים עצמה איכא למ"ד אסורה מיד ואיכא למ"ד לכשתעבד כולהו מודו בכלים דאינם אסורים עד שיעבדו עד שיעשו בהם שימוש לעבודת כוכבים: **גוואה.** חתיכות עצים: **ואיבעית אימא אפילו בישנה.** וכגון שליבנה באור ואין כאן איסור שמנונית: **קולף.** בית השחיטה מפני שבלעה שמנונית הסכין: [א]**מדיח.** במים: **בית השחיטה רותח.** ובלע: **צונן.** כלומר אין חום בית השחיטה חזק לבלוע ומיהו הדחה בעי שהרי נתקנח בה שמנונית ואע"פ שלא נבלע בבשר הרי הוא בדפנות בית השחיטה שא"א לדופני הסכין בלא שמנונית: **טרידי סימנים לאפוקי דם.** כלומר בהוצאת דם הם עסוקים ולא בבליעה: **דוחקא דסכין.** שמשפשפו בבשר בדוחק בלעה. וכיון דלא איפסיק הלכתא ואיסורא דאורייתא הוא עבדינן לחומרא דקי"ל[ו] בשל תורה הלך אחר המחמיר ומ"מ לכתחלה לא ישחוט דהא השוחט קאמר: **סכין טריפה.** ששחט בה טריפה: **בחמין.** צריך להגעילה לסכין מפני שבלעה שמנונית הטריפה: **בצונן.** קסבר בית השחיטה צונן ולא בלע הסכין דלא נתחמם: [כ]**והלכתא אפילו בצונן.** וגבי סכין של היתר הוא דפסק הלכתא להיתרא דלא איתסר בבליעה זו [ג]וקשה הוא לבלוע אלא ע"י רתיחה אבל גבי סכין דאיסורא של עובדי כוכבים בפלוגתא דלעיל לא פסק מפני שהסכין אסורה והבשר כך נבלע: **בליתא דפרסא למיכפריה.** חתיכת בגד ישנה[ד] קשה אספר"א בלע"ז ויפה לקנח: **בליתא.** חתיכה בלויה: **דפרסא.** [ה]כדמתרגמינן מסך הפתח פרסא (שמות לה): **למיכפריה.** לקנחו וחבירו בגיטין (דף נו.) בנבוזראדן[ו] ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ובעזרא (א) קרי למזרקים כפורי (ב) זהב על שם שמקנח בם באצבעו[ז] מן הדם[ח]: **משום דקא בלע.** שמנונית דטריפה אבל אבליעת דם לא חייש שהסכין קשה הוא ואין דם נבלע בו אלא שמנונית שהיא נבלעת בין בכך בין בקשה: **דהיתירא נמי.** כי שחיט בה בהמה כשרה נבעי הגעלה דהא בלעה שמנונית דאבר מן החי קודם גמר שחיטה: **אחת ששוחט בה.** ולא יחתוך בה דבר אחר שלא תפגם ותתקלקל ופעמים שיבא לידי איסור שישחוט בלא בדיקה: **חלבים.** למכור בשוק: **וניתקן חדא.** לחלבים ולבשר ויחתוך בשר ואח"כ חלבים[ט]: **ואחר כך.** יחתוך בה בשר בבהמה אחת מחמת שהוא טרוד במלאכתו וישכח ולא יקנח א] ואתי לאיחלופי של חלבים בשל בשר ויחתוך בלא קינוח שסבור הוא שהוא סכין של בשר: **היכרא אית ליה.** עושה בה סימן: **שמא ידיח חלבים.** תחלה ויהיו המים מפוטמות מן השמנונית ע"י שפשוף הידים ואע"ג שהוא צונן ואחר כך ידבק בדפנות הבשר ואע"ג שאין נבלע בו נדבק הוא מבחוץ: **לא ליסחוף איניש כפלי.** כל הכסלים שחלב הכליות דבוק שם לא יהא כופה אותם על גבי בשר אחר שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם וזב על הבשר: **כי תריצי נמי.** כשהן מונחים על הדף כדרכן החלב למעלה הא בלעי כפלי גופייהו מחלב הדבוק בהן: **קרמא.** קרום טיל"א: **מפסיק.** בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלין מן הכסלים שקורין פלאנק"ש ועב וחזק הוא לכך אסור שחלב נבלע בו אבל אין נבלע כל כך שיהא זב לבשר שתחתיו:

מעילאי

השוחט בסכין של עובדי כוכבים רב אמר קולף. צריך להעמיד ביודעין בה שהיא בת יומא דאי לאו הכי אמאי קולף לרב הא סתם כלים של עובדי כוכבים אינן בני יומן וגבי עכברא בשיכרא בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף סח:) מספקא ליה לגמרא אם סבר רב נותן טעם לפגם מותר או אסור וראיה דסתם כלי עובדי כוכבים אינן בני יומן משמן של עובדי כוכבים דתנן בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לה:) דאסור ומפרש שמואל בגמרא משום דזליפתן של כלים אוסרתן וקאמר דרבי יהודה נשיאה ובית דינו נמנו עליו והתירוהו משום דקסברי נותן טעם לפגם מותר וטעם לפגם דקאמר היינו משום דאינן בני יומן דאין לומר דאפילו הוה השמנונית בעין הוה נותן טעם לפגם בשמן דא"כ קשיא מתני' דהתם[ס] דשריא דבש ומפרש בגמרא אמאי ניחוש לה אי משום איערובי מסרי קרי ואי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם מותר וגבי שמן אסורה אלא היינו טעמא דגבי דבש אפילו שמנונית בעין נותן טעם בדבש לפגם אבל השמן אין הפגם אלא משום שאינו בן יומו ועוד דמפרש התם[ע] טעמא דקורט של חלתית לאסור משום דמפסקי ליה בסכינא אע"ג דנותן טעם לפגם מותר אגב חורפא דחילתית מחליא ליה ומשויא ליה לשבח ואי סתמייהו בני יומא ניהו לא הוה צריך לאותו טעם[פ]: **אגב** דוחקא דסכינא בלעה. הר' יצחק בר מאיר היה מצריך מתוך כך לאחר שנקרו החלב מן הבהמה לחזור ולקלוף בכל המקומות שחתך בסכין משום דבלע מן החלב אגב דוחקא דסכינא וכן כשמביאין בשר מטבחי עובדי כוכבים מצריך לקלוף בכל מקום שחתך עובד כוכבי' בקופיץ שלו או בסכינו ויש למצוא טעם על המנהג שלנו שנהגו להקל ודילמא בית השחיטה דוקא שרותח קצת מהני דוחקא דסכינא תדע מדדייקינן בסמוך דהתירא נמי קא בלע מאבר מן החי ומשני לאימת קא בלע לכי חיימא כו' והשתא לאיסנא דדוחקא דסכינא מקשי ליה הכי דהתירא נמי אגב דוחקא דסכינא קא בלע דלא מצי לשנויי הכי אלא ודאי אגב דוחקא דסכינא נמי לא בלע אלא בסוף השחיטה דחיימא ועוד אמר בפרק כל הבשר (לקמן דף קיא:) גבון שחתכו בסכין של בשר אסור לאוכלו בכותח דאגב חורפא דגבון פליט הסכין ובלע גבון אבל משום דוחקא לא: **סכין** טריפה פליגי כו'. משמע דסכין כשרה לכולי עלמא בצונן והיינו דוקא לענין לשחוט בה פעם אחרת ואע"פ דמלוכלך הסכין בדם הרבה בלאו הכי יש דם הרבה בבית השחיטה מן הבהמה עצמה ולא בלע ליה משום דטרידי סימנין לפלוט דם אבל לחתוך בה רותח אפילו שחט בה כשרה אסור ואמר בפרק כל הבשר (ג"ז שם) סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח: **והלכתא** אפילו בצונן ואי איכא בליתא דפרסא כו'. והא דבעי בסוף מסכת ע"ז (דף עו: ושם ד"ה אמר) נעיצה י' פעמים בקרקע לחתוך בה צונן בסכין של עובדי כוכבים לא דמי לסכין טריפה דהכא דנאקראי בעלמא אבל בסכין של עובדי כוכבים מתוך שחותכין בו איסור תמיד נדבק בו השמנונית ואין יוצא ממנו בלא נעיצה ור"ת פירש משום דהתם חותך בו איסור רותח אבל הכא קסבר בית השחיטה צונן וקשה לפירושו דבפ' כל הבשר (לקמן דף קיא:) אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח ואפילו הדיחה כדמשמע בתר הכי דקאמר לחתוך בה צונן אמרי לה בעי' הדחה פירוש הסכין ולא כפי' הקונטרס דפירש התם דאבשר קאי מדנקט בעיא לשון נקבה ועוד דתקנת סכין אתא לאשמועינן דקאמר אסור לחתוך בה רותח וכן לחתוך בה צונן אלמא קסבר בית השחיטה רותח[י] ואפילו הכי לחתוך בה צונן לא בעי נעיצה ויש לומר שאני התם דליכא איסורא אלא משום דם ודם[י] (צונן) לא בלע כל כך דדם מישרק שריק ומכל מקום אסור לחתוך בה רותח או אפילו צונן בלא הדחה או קינוח לאמרי לה דלא בעי הדחה משום שיש רוב דם על הסכין כמו כבדא עילוי בישרא דאסור לכתחלה ולא אמר מישרק שריק לפי שיש רוב דם בכבד: **וליתקן** חדא וליחתוך בה בשר כו'. ופעם אחרת כשילכה לחזור ולחתוך בשר יהא זכור להכשירה ועל הסכין והדר יחתוך דסכין ששוחטין בה רגילין לשומרה שלא תתקלקל ולענין שבת נמי אמרי[ס] דכיתד של מחרישה דמי: **לא** ליסחוף איניש כפלי עילוי בישרא. היינו לאחר ניתוח מיד קודם שנצטנן הבשר אבל לאחר שנצטנן אין לחוש כדכתיב (ויקרא ט) וישימו את החלבים על החזות:

ואידך

עין משפט נר מצוה

מד א טוש"ע יו"ד סימן י סעיף א [וסימן קמב סעיף ב]:

מה ב מיי' פי"ז מהלכות ע"ז הלכה ד סמג לאוין מה טוש"ע יו"ד סי' קלט סעיף א:

מו ג מיי' פי"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ז סמג לאוין קלא טוש"ע יו"ד סימן י סעיף א:

מז ד מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ג:

מח ה שם סעיף ב:

מט ו ז מיי' פי"ז שם הלכה ח יא סמג שם טוש"ע יו"ד סימן סד סעיף טו:

נ ח מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף יח:

◆

רבינו גרשום

אסור אלא משום שאסור להנות מע"ז: איבעי' תימא דפסק ביה גוזא לע"ז. כלומר שחתך חתיכה של עץ לע"ז איבעי' תימא שליבנה באור כלומר דאין לחשוש משום שמנונית אלא משום שאסור להנות מע"ז: קולף כלומ' קולף בית השחיטה רבה בר בר חנה אומר מדיח כלומ' בית השחיטה אגב דוחקא דסכינא כלומר דסכין דוחק לשחיטה בלעי [בית השחיטה] מסכין (לשחיטה) ואסור. סכין טרפה כלומר ששחט בה טרפה: ואי איכא בליתא דפריסא למיכפריה כלומר אי איכא בגד בלוי מירייעה לקנחו לא צריך להדיח. מ"ט משום דקא בלע דאיסורא כלומר דקא בלע דטריפה: דהיתירא נמי הא קא בלע אבר מן החי כלומר אפי' שחט בהמה דהיתירא נמי דקא בלע אבר מן החי ולצריך נמי חמין. אימת קא חיימא כלומר אימת בית שחיטה רותח לכי גמרי שחיטה האי שעתא היתירא הוה כלומר שהיא מתה ואינה אבר מן החי: לא ליסחוף איניש כפלי משמע זו כפלי שהוא נוטל מבשר אחר ואינו טְריבונו בלשון כנען לא ליסחוף על בשר אחר שהיא טְריבונו כלומר לא לנח כפלי עילוי בשרא כלומר אַלֵיְךְ: אי הכי כי תריצי נמי. כי תריצי משמע אנטיר בלשון לעז כלומר את אמרת לא לנח איניש כפלי עילוי בשרא כלומר משום דדאיב תרבא דבלע בשרא דכפלי מונח עליו אי הכי אפילו אין מניחן על שום בשר אלא אפילו מניחן לחודייהו דייב תרבא ובלעי כפלי: קרמא מפסיק מתתאי כלומר קרמא מפסיק בין החלב ובין הבשר מתתאי הכי. אי (קרמא נמי).

מסורת הש"ס

א) [ע"ז יט: יפ"נ], ב) נ"ל שלא, ג) [נ"ל ואחת], ד) [נ"ל ואחת], ה) [כסוס וכמישור תרגומי כשלמא ובתרגלא ועיין בערוך ערך פרן], ו) [ע"ז ז.], ז) [נ"ל כגלון קיסר], ח) בס"א: אלבעו, ט) [זבחי' כה. לג: וע"ש ברש"י], י) עיין רש"י סנהדרין פ., כ) [דף לט.], ל) [דף לט:], מ) [וע"ע תוס' ע"ז לח: ד"ה אי משום], נ) ר"מ מ"ז, ס) [שבת קכג:].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמר סבר בית השחיטה רותח ומר וכו' השחיטה צונן לא דכ"ע: (ב) רש"י ד"ה למיכפרי' וכו' כפורי זהב. נ"ב זבחים דף כ"ה ע"א בסופה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ואחר כך יחתוך וכו' וישכח ולא יקנח. נ"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד מיחלף ליה וכו' עכ"ל ודו"ל. ומלות ואתי לאחלופי נמחק:

◆

לעזי רש"י

אשפר"א. מחוספס.

טייל"א. קרום.

פלאנק"ש [פלנק"ש]. כסלים (השרירים הפנימיים של הירך כמוך לכליה).

◆

מוסף רש"י

בין לר' ישמעאל בין לר' עקיבא. דפליגי בעבודת כוכבים עצמה אלימתי נאסרת, ובתשמיש מודו דאינן אסורין (ע"ז יט.). עד שיעבדו. עד שישתמשו בהן לעבודת כוכבים (שם).

◆

שיטה מקובצת

א] מדיח במים. נ"ב נ"א בס"י מדיח במים את בית השחיטה: רותח. ובולע בשר את שמנונית הנדבק בו בדפני הסכין: ב] והלכתא אפי' בצונן וגבי וכו' נ"ב נ"א בס"י ואע"ג דאיפסיקא הלכתא בית השחיטה צונן גבי סכין של היתר הוא דפסק וכו': ג] דלא איתסר בבליעה זו דקשה הוא לבלוע: ד] בגד ישנה של וילון שהיא קשה וכו': ה] דפרסא וילון כדמתרגמינן: ו] ונתקן חדא לחלבים ולבשר ויחתוך בשר ואח"כ חלבים ואע"ג דהדר מחתך בה בשר כשתבא בהמה אחרת כיון דחלבים צונן הן בהדחה סגי ליה או בקיעות הס"ד. ומה"ד גזרה שמא יחתוך בה חלבים ואח"כ בשר בבהמה אחת ומחמת שהוא טרוד במלאכתו: ז] אלמא קסבר בית השחיטה רותח ואפ"ה לחתוך בה צונן:

diffusion du judaïsme aux francophones